

9397

1928.

PENTRU MEMORIA
GENERALULUI ION ARGETOIANU.

11 MARTIE 1928.

PENTRU MEMORIA
GENERALULUI ION ARGETOIANU.

II 9397

Pe aleele stropite cu nisip mărunț și pietriș colorat, pe aleele largi adumbrite de frunzele castanilor ritmați, în diminețile înrouate și în amurgul serilor, în fiecare zi, an de an și lună de lună, cine s'a strecurat în minunatul parc de la Breasta, a trebuit să desprindă clasică frumusețe a spectacolului de un lirism arhaic, ce ți-o înfățișa cele două umbre a stăpânilor care treceau învăluiți într-o tăcere sihastră.

Nu o singură dată am privit acest tablou, prins în cadrul infinit al unei colorațiuni spectaculoase în singurătatea lui.

Și întotdeauna gândurile m'au dus către trecutul acela de mare mândrie, care alcătuește un capitol de grandioasă podoabă, pentru viața sufletească a neamului nostru. Vechea boerime idealistă, plină de virtuți, onestă și iubitoare de neam,—boerimea păstrătoare de tradiții, cumpătată, robită și exaltată de brazda pământului n'am înțeles-o mai bine, de cât prin viața celor doi bătrâni singuratici așezați în căsuța de pe dâmbul Jiului, la o palmă de loc de orașul unde clocotea viața cu toată patima și înfrigurarea lui.

Urmași a unor vechi familii, prinse în toate hrisoavele care vorbesc de pământul Oltenesc, ctitori de biserici începând din malul Jiului până dincolo de apele Motrului, Argetoenii, reprezintă în trecutul nostru obștească toată scara acelei generații, în sânul căreia descoperim adăpostul unor virtuți care încep să se mai păstreze în bucovnicele cronicarilor noștri.

Generalul Ion Argetoianu, fostul șef de stat major, în războiul nostru dela 1877 și ministrul de război din cabinetul lui Titu Maiorescu a murit. Figura îmbujorată și senină, învăluită în fuiorul alb al unui păr care mai rezista, stăruiește dinaintea ochilor

mei din vremea copilăriei. Străzile oraşului nostru l'au cunoscut rar, dar apariţia lui stârnea mişcare.

Trecătorul care-l întâlnea se dedea la o parte respectuos, capetele se descopereau smerite şi cu evlavie. În ultimii ani odată pe lună, bătrânul îşi părăsea liniştea lui pentru a veni în oraş. L'am urmărit în atâtea rânduri cu toată curiozitatea până la uşa casei prieteneşti care le primea cu voioşie.

L'am văzut ultima oară în pavilionul casei dela Breasta, primindu-mă ca de obicei cu o bucurie de care mă simţeam stânjenit. Şi bătrânul cu amintirile trecutului lui, — amintiri desprinse din viaţa militară, din viaţa de gospodar şi din viaţa politică lămurea multe lucruri dar nu putea pricepe ce fel de rosturi are astăzi politica întemeiată pe atâta ură şi pe atâta neomenie.

C. Ş. FĂGETEL.

SENATUL.

Ședința din 10 Martie 1928.

D-l C. I. Nicolaescu, președinte: Domnilor senatori, mâine au loc la Craiova funerariile Generalului Ion Argetoianu, una din personalitățile remarcabile politice și militare ale țării. (Domnii senatori se ridică).

Defunctul general Argetoianu a fost membru și vice-președinte al acestui înalt corp în sesiunea începută la Martie 1911. A fost apoi Ministru la departamentul de război în guvernul lui Titu Maiorescu, în 1912. Generalul Argetoianu s'a distins totdeauna prin demnitatea atitudinii sale, prin cunoștințele lui întinse și prin statornicia principiilor lui de ordine și de luminat conservatism. A trăit ani muți și rodnici, cari i-au permis ca, alături de ceilalți fruntași al vieții publice, să aducă un tribut însemnat de muncă la opera de emancipare și de organizare a statului, urmată mai târziu de opera cea mare de întregire națională, pe care generația lui a dorit-o și a pregătit-o. Ca militar Generalul Argetoianu, absolvent al școlilor superioare din străinătate, s'a numărat printre ofițerii de elită ai armatei și s'a distins în războiul neatârănărei, la 1877. Se știe chiar că unul din cele mai glorioase episoade ale acestui războiu, de la capitularea cetăței Plevna, este strâns legat de numele său.

D-lor senatori, nu putem decât să primim cu cea mai adâncă părere de rău știrea încetării sale din viață și cred că sunt în sentimentul d-voastră unanim, cerându-vă să mă autorizați a transmite condoleanțele noastre familiei sale, reprezentată prin venerata sa soție și prin fiul său, d-l ministru al agriculturii, care continuă astăzi printre noi, frumoasele tradițiuni ale părintelui său. Să rugăm în acelaș timp pe d-nii senatori de Dolj să binevoiască a reprezenta Senatul, în delegațiune, la ceremonia funebră.

D-l M. Policrat are cuvântul.

D-l M. Policrat: D-lor senatori, cred că sunt interpretul tuturor colegilor mei de Dolj și al unanimității Senatului, mulțumind d-lui președinte al Senatului pentru cuvintele măgulitoare pe care le-a adus dispărutului general Argetoianu. E bine și frumos, și mai ales în timpurile actuale pe care le trăim, când ni se prezintă, ca acum, deși e tristă această solemnitate, ocazia de a aduce omagiul nostru memoriei unui distins bărbat, care, atât ca militar cât și în scurta durată de om de stat, a dovedit caracter, patriotism și lealitate. Exemplul vieții lui Argetoianu să servească generațiilor actuale și viitoare.

Fie-i memoria eternă!

D-l C. I. Nicolaescu, președinte: D-l ministru al cultelor are cuvântul.

D-l Al. Lapedatu, ministrul cultelor și artelor: Domnilor senatori, în numele guvernului mă asociez, cu toată sinceritatea la cuvintele omagiale rostite de d-l președinte, și de d-l Policrat pentru memoria generalului Argetoianu, fost membru și vice-președinte al acestei înalte adunări.

Generalul Argetoianu a făcut parte din acea mare generație de luminați și buni patrioți, cari au întemeiat statul român modern, i-au câștigat independența și l-au organizat în vederea misiunii, pe care acest Stat trebuia să o indeplinească într-o zi: Unitatea politică a neamului.

În calitatea sa de oștean vrednic și viteaz, și în aceia de om politic devotat intereselor patriei, a avut partea sa de muncă și de merit la această însemnată operă națională.

Bunul Dumnezeu i-a dat o vârstă înaintată și frumoasă și i-a ajutat să ajungă zilele fericite, pe care generația sa le privea ca idealul unui vis depărtat, i-a ajutat să le vadă aieva, realizate și să se bucure de roadele muncii, pe care a depus-o pe altarul patriei.

Se cuvine deci, să ne înclinăm cu pietate, cu respect și admirațiune în fața mormântului acestui venerat fiu al neamului și să trimetem nemângăiatei sale familii și în deosebi distinsului nostru coleg, d-lui C. Argetoianu, sentimentele noastre cele mai afectuoase de sincere condoleanțe.

Discursul d-lui Em. Tătărescu

Primarul Municipiului Craiova.

Puterile nestăpânite și pline de neînțeles ale firei, care își urmează implacabil cursul lor în disprețul oamenilor și al împrejurărilor, duc azi dincolo de hotarele vieții, pe Ion Argetoianu.

Orașul Craiova, Județul Dolj, armata și țara întreagă, simt cu adâncă emoțiune și privesc cu un simțământ de nespusă tristețe, cum ceva se desprinde pentru totdeauna din sufletul lor. Orașul își pierde pe unul din marii cetățeni, cari i-au ilustrat cu prisosință istoria lui. Era obișnuit acest oraș, ca să simță alături de el, înfrumusețea impresionantă a parcului din Breasta pe bătrânul nins de vremuri, cu figura lui blândă și liniștită, cu vorba sa plină de înțeles și iscoditoare de amintiri, cu o prietenie atrăgătoare și păstrând în toată înfățișarea o mare noblețe de suflet, caracteristica marilor oameni ai vechii generațiuni.

Această caracteristică a lui Ion Argetoianu, complectată și desăvârșită cu însușirile excepționale ale scumpei sale soții, au făcut ca în tot timpul vieții lui, Breasta să fie loc de reculegere la unii, iar pentru o mare parte din populația orașului nostru, în anumite momente ale anului, un loc de adevărat pelerinagiu.

Județul Dolj, pierde pe acela pe care l-a trimes cu voturile și încrederea lui în corpurile legiuitoare, pe acela care a reprezentat acest județ, cu atâta demnitate și un însemnat prestigiu. Faptul de a fi fost înconjurat cu demnitatea de ministru, demnitate și onoare care s'a răsfărânt și asupra județului în care s'a ales, a răsplătit indeajuns încrederea pe care cetățenii Doljului i-o arătase.

Iar Județul Dolj mai perde și pe un mare și desăvârșit agricultor, care făcuse din proprietatea sa, prin modul de conducere, prin metodele noi de cultivare și lucru și prin înlesnirile acordate sătenilor, o adevărată școală, care a contribuit într-o largă măsură, la prosperitatea agricolă din această regiune.

Armata pierde pe acela care a iubit-o cu atâta pasiune și pe care a cinstit-o în chip atât de strălucit, ca minitru de război. Studiile sale, evoluția sa militară, atașamentul lui către Regele Carol, misiunile pe care le-a avut în viață și rezultatele pe care le-a dat și urmele pe care le-a lăsat în toate epocile grele ale renașterii noastre militare, fac cel mai frumos capitol al întregii sale vieți. Evident, că toate aceste pierderi, se însumează într-o mare pierdere pentru țară. Odată cu el dispăre cel din urmă reprezentant glorios al unei generații care a dat războiul independenței, care a consolidat micul regat și care a pregătit și asigurat în ceasul marilor hotărâri, realizarea unității naționale.

Dar, Ion Argetoianu, pe lângă tezaurul de virtuți și de activitate ce a însemnat lungă sa existență, pe lângă serviciile neprețuite ce le-a adus în atâtea însemnate împrejurări, el mai are un mare merit, acela de a fi dat țării *pe urmașul său*.

Acesta a fost Ion Argetoianu, care trece azi tăcut prin orașul, de care a fost strâns legat.

Zic ca toate acestea, să însemne o slabă mângâiere pentru familia sa și în acelaș timp un prilej de reculegere pentru noi; dar imaginea vieții și însușirilor sale trebuie să rămână vie în mintea, în sufletul și în amintirea noastră.

Discursul d-lui C. Neamtu.

Oamenii de elită sunt rari. Ei par a fi trimiși de providență pentru a croi omenirii drumuri noi în căutarea destinului ei.

Unii, iau parte la luptele sociale și, învinși sau învingători, trag calea de urmat generațiilor viitoare.

Alții, se devotază științei, literelor sau artelor, contribuind la strălucirea acestora, prin concepția, munca și darul cu care sunt înzestrați.

Iar alții, servesc de pildă prin însușirile lor excepționale, de voință, caracter, blândețe sau bunătate.

Este greu de spus care dintre aceștia, sunt mai folositori societății. Este sigur însă că fiecare urmează, cu voia sau fără voia lui, vocația sa naturală.

Generalul Argetoianu a fost înzestrat cu multe din însușirile omului de elită, pe care le-a pus cu o admirabilă abnegație în serviciul societății prin linia dreaptă a unei vieți care va rămâne pentru noi ca cea mai frumoasă lecție de ținută morală.

Ceeace cred însă că constituie trăsătura dominantă a personalității sale sunt: o voință inflexibilă, care nu cunoștea alte resorturi de cât acelea ale cunoștinței sale, un caracter ferm, condus numai de sentimentul datoriei și al lealității, o blândețe și o bunătate care răspândeau în jurul său: stimă, respect și afecțiune; căci înainte de a fi omul marilor frământări din care isvorăște fapta, Generalul Argetoianu a fost omul unei atitudini. Viața noastră politică l-a avut, dar nu l-a putut păstra până la sfârșit. Tăria caracterului lui a refuzat concesiile pe care omul de acțiune e silit câte-odată să le facă realităților, și atunci s'a retras în mijlocul gospodăriei dela Breasta, unde a rămas neconținut ca un senior al autorității morale.

Pentru cei care ne simțim îngrijorați în fața destrămării

sufletești de după război era o mângăere să știm că la câțiva pași de noi, izolat de vâlmășagul vanităților, trăește ca o neîntreruptă chemare spre înălțimi, Generalul Argetoianu.

Cu el dispăre una din cele mai mândre figuri ale generației trecute.

Din momentul în care l-am cunoscut, și l'am cunoscut de mult, am avut simțământul că am întâlnit în calea mea un om, adică o conștiință, o voință și o bunătate.

Și în lungul șir de ani, ce am avut fericirea să trăiesc în apropierea sa, am simțit pentru dânsul un respect instinctiv, o admirație fără margini și o dragoste de fiu.

Iată pentru ce, mișcat până în adâncul sufletului meu, depun pe sicriul său o lacrimă de durere și regret.

Discursul d-lui General C. Șerbescu Comandantul Comandamentului I Teritorial al Corpului I de Armată.

Cu sufletele adânc îndurerate, conducem la locul de veci, pe unul dintre cei mai venerați și mai vârstnic camarad al nostru; retras acum 27 de ani din cadrele active ale armatei.

Născut la 1841, și-a făcut primele studii în țară.

După terminarea cursurilor secundare, a plecat la Metz, în Franța, unde a făcut studii strălucite la Școala Politehnică.

Eșind ofițer, a îmbrățișat *arma geniului*, distingându-se tot timpul carierei sale.

Rând pe rând și-a câștigat cu ușurință gradele de Locotenent și Căpitan, astfel că războiul Independenței, la 1877, îl găsește cu gradul de Maior.

Atunci s'a distins nu numai ca ofițer de specialitate în această armă tehnică, dar mai ales ca Ofițer de Stat-Major, sub ordinile Colonelului Cerchez, luând parte la luptele dela Opanez, Bucova și câmpia Vidului, în jurul Plevnei.

Un amănunt — care trebuie să nu ne scape — este și faptul că „*el a avut atunci onoarea și 'n mâinele lui, a capitulat Osman-Pașa, faimosul comandant al trupelor turcești la Plevna*“.

Dela 1878 și până la 1894, când a înaintat la gradul de General de Brigadă, a servit :

Ca Locot.-Colonel: în Statul Major; — la Consiliul Superior al oștirei; — în Regimentul 4 Linie; — Director al Serviciului de Geniu; — în Ministerul de Război și în Regimentul I Geniu.

Ca Colonel: Șef de Stat Major la Corpul 4 Armată; — în Marele Stat Major și'n urmă, Comandant al Regimentului I Geniu.

La 9 Iunie 1894, înaintând la gradul de General de Brigadă, i s'a încredințat comanda Diviziei VI-a, după care a trecut mai târziu la Divizia II-a.

În 1896 a fost numit Inspector al Geniului și după trei ani mai târziu, la 24 Aprilie 1899, i s'a încredințat comanda Corpului I de Armată, pe care l-a condus cu multă pricepere și devotament, până la 1901 când a părăsit rândurile armatei.

Cinci ani mai târziu, în 1906 s'a înălțat la gradul de General de Divizie.

Cum vedem, Generalul de Divizie Argetoianu, a făcut parte din falanga celor dintâi comandanți superiori, după războiul Independenței, care s'au remarcat, în deosebi, în perioada cea mai rodnică de Domnie glorioasă a Marelui nostru Rege Carol I, socotindu-se printre cei mai de seamă contemporani ai săi, ca Jak Lahovary, Arion, Berendei, Poenaru, Brătianu și alții.

În cursul carierei sale a adus servicii neprețuite neamului, prin cunoștințele sale tehnice, colaborând la lucrările de apărare ale țării cum și la dezvoltarea rețelei noastre de cale ferată.

Astfel, a lucrat la fortificarea Capitalei și întărirea liniei de apărare: Focșani-Nămoloasa-Galați.

Asemenea, a construit în 1883 linia de cale ferată Titu-Târgoviște.

Dar Generalul Argetoianu, eșind din armată, nu putea să nu contribuie și mai departe, cu însușirile, cultura și capacitatea sa, la dezvoltarea și propășirea armatei noastre, în toate ramurile ei de activitate.

De aceea a intrat în politică și a ocupat de mai multe ori scaunul de senator, unde cuvântul său ne-a adus mari foloase.

Fin și cunoscător profund al nevoilor oștirii, a fost apreciat în deosebi de Marele nostru Rege Carol I, care l-a desemnat Ministru de Războiu, în guvernul lui Titu Maiorescu, — în împrejurările grele prin care a trecut atunci Mica Românie, când ea a avut nevoie de cei mai iluștri bărbați ai săi.

Ministeriatul său, marchează pentru noi o etapă remarcabilă care s'a ilustrat — atât în ce privește dezvoltarea instrucției, cât și mai ales înzestrarea armatei și apărarea teritoriului național.

Ca Comandant: a fost hotărât, drept și foarte activ; — a lucrat totdeauna cu pricepere și judecată clară; — bun camarad și devotat serviciului până la abnegațiune; — Cavaler și nobil în toată accepțiunea cuvântului, fructul unei educațiuni cu totul alese.

In războiu: s'a distins prin energie, curaj și pricepere;—iscusit și îndămănat ca conducător de trupe.

Ca Ministru: a dovedit însușiri superioare, asemănătoare unui cunoscător bărbat de Stat; — calități morale superioare; — cu vederi largi și prevăzător în toate acțiunile sale, lucrând cu tact și înțelepciune, generos și afabil cu toată lumea.

Dar firea sa blajină, care domina printre marile sale calități, l-a apropiat sufletește, nu numai de camarazii săi, dar și de toți aceia care l'au cunoscut.

El și-a păstrat legăturile sufletești, ce le-a avut cu colegii și camarazii săi, dar și cu cadrele mai tinere, care vedeau în acest venerabil ostaș, frumusețea caracterului său, nobleța sufletului și dragostea ce și-o manifesta în toate ocaziunile pentru armată.

De aceia, cu toate că părăsise de mult rândurile oștirii, s'a bucurat până la moarte de cel mai desăvârșit respect și admirațiune, încât noi ofițerii, simțeam în sufletul nostru o mândrie deosebită, când aveam cinstea să-l întâlnim uneori pe străzile orașului și ne răspundea prietenos și afabil la salutarile noastre.

Își păstrase înfățișarea ostășească și demnă, favorizat de statura impunătoare, își conservase chiar și vigoarea, cu toată vârsta înaintată.

În numele Corpului Ofițeresc și trupei Corpului I de Armată, pe care defunctul l-a comandat cu atâta drag, și în numele căruia am fost delegat să vorbesc, depun prinosul nostru de recunoștință și aducem omagiul nostru pios memoriei sale.

Fie slăvită amintirea Generalului de Divizie în retragere Argetoianu, fostul nostru Comandant și iubit Șef.

Discursul d-lui General Văleanu.

Cu Generalul Argetoianu dispăre una din cele mai frumoase figuri ale acelei vechi generațiuni de militari, cari au pus temeliile armatei de astăzi și au lucrat pentru dezvoltarea și întărirea ei. Era o figură pe care nu o mai întâlnim astăzi.

Născut și după tată și după mamă din cele mai vechi familii ale Olteniei, adăpat la cultura franceză ca absolvent al Școalei de Aplicație de Artilerie și Geniu dela Metz, Generalul Argetoianu întrupa pe lângă o vastă cultură și calitățile moștenite dela vechile neamuri boerești din cari se trăgea, unite cu vechea galanterie franceză pe care știuse să și-o asimileze. Era tipul ofițerului din vremea Imperiului, dar nu a ofițerului de salon ci dublat cu o seriozitate și cu o dorință de muncă care-i dădea o superioritate cu totul caracteristică lui.

El avea însă încă o calitate și mai mare, care ni l-a făcut nouă, elevilor și subalternilor săi în numele cărora vorbesc, mai scump ca ori și ce. Generalul Argetoianu era și un adevărat învățător, dar nu un învățător numai de carte ci și un educator sufleteascăci era o pildă vie a cinstei și a demnității. Dreptatea lui și mai ales nepărtinirea sa erau legendare printre noi; tot așa bunătatea și urbanitatea față de subalternii lui. Timp de aproape 20 de ani cât am servit sub ordinele sale, nu l-am auzit odată dojenind cu asprime sau cu bruscheță pe un subaltern al său, fie el chiar din gradele cele mai de jos. Oricât de înalt ar fi fost comandamentul ce-l ținea, el arăta cea mai mare dragoste pentru camarazii săi și căuta nu de a porunci ci de a învăța, de a instrui pe acei ce-i avea pe lângă dânsul. Chiar acum câteva zile înainte de moartea sa, la Viena, imi reamintea cum ca profesor ruga pe elevii săi să nu se mărginească de a-l asculta ci de a-l întrerupe în prelegerea sa spre a cere explicațiuni în caz că nu ar înțelege ceva.

Așa șef era Generalul Argetoianu și de aceia toți îl iubeau; elevii săi, grație învățămintelor sale, au ajuns mulți la comandamente mari și la demnități înalte în țară; unul nu s'a despărțit sufletește de vechiul lor șef iar el îi urmărea cu drag, se bucura de reușita lor și era fericit să zică de vreunul din ei că nu l-a dat de rușine. Și putea fi mândru de ei căci dânsul fusese pentru noi toți un exemplu de virtuți ostășești; avea cultul cinstei și a demnității și când erau atacate mergea până la sacrificiul persoanei sale; a probat-o când a demisionat din armată, ofițer tânăr, abia întors din străinătate, pentru că a fost jicnit în demnitate printr'o observație făcută dintr'o eroare a Suveranului la o inspecție. Nimic nu l-a făcut pe Argetoianu să revie asupra hotărârei sale. Mai târziu, Regele Carol cu înțelepciunea-i bine cunoscută, recunoscându-și greșala a profitat de războiul din 1877 spre a o îndrepta și a dat ordin ca imediat Argetoianu să fie chemat în activitate și pentru că rămăsese înnapoi în grad față de camarazii săi, l-a înaintat de două ori în acelaș an dându-i astfel gradul de Locot.-Colonel. Cu această ocazie, Suveranul întâlnindu-l și voind a explica oare-cum atitudinea de atunci îi spune că în Germania chiar Prinți de sânge primesc asemenea observațiuni fără să se supere; răspunsul lui Argetoianu fu și de rândul acesta demn ca și dânsul, Sire, — zise el, — fie Prinț, fie om de rând, onoarea e aceeaș". Numai acest răspuns demn de antichitate, arată personalitatea acelui pe care îl plângem azi cu toții. În chipul acesta și-a atras Generalul Argetoianu stima și respectul tuturor.

Din cauza acestui incident în viața sa militară, se poate spune că adevărata sa carieră începe dela 1877 încoaie.

În perioada acea de renaștere și de desvoltare a oștirii și a țării întregi el e chemat numai la posturi de muncă, de responsabilitate și de încredere. Profesor la școlile militare, generațiuni întregi au trecut prin mâinile lui; Ion Brătianu ca Ministru de Război îl ia ca colaborator al său incredințându-i postul cel mai important și mai de încredere de pe atunci, postul de Director al personalului și operațiunilor militare; comandant al Regimentului 1 Geniu și câțva timp secretar general al Ministerului de Război. În capul regimentului de Geniu, el nu a fost numai un simplu comandant, ci cu trupele sale a executat cele mai mari lucrări tehnice de cari numele său vor rămânea vecinic legate. Astăzi se vorbește mult de opere constructive dar nu prea se

văd. Fără vorbă multă, el a realizat două din cele mai importante: linia ferată Titu-Târgoviște și fortificațiile Bucureștiului.

Linia Titu-Târgoviște are o importanță mare în istoria corpului tehnic român prin aceea că ea fost construită de ofițeri români cu trupele de geniu, într-o vreme când nimeni nu avea încredere în români ci toate lucrările și exploataările mari se făceau de străini. Acest lucru îl rodea pe marele Ion Brătianu și atunci spre a arăta că și noi suntem în stare de a face ceea ce fac străinii, s'a adresat lui Argetoianu și i-a încredințat construcția acestei linii și așa a eșit ca din pământ prima lucrare mare tehnică, concepută și studiată cu creier românesc și lucrată cu brațele vânjoase ale soldatului român.

Construcția fortificațiilor Bucureștiului era o operă colosală și de mare anvergură, care în țările celelalte se executa de societățile mari de întreprinderi. La noi, Argetoianu nu a prețuit un moment de a o lua asupra sa și a trupelor sale. Greutățile erau cu atât mai mari, cu cât ofițerii noștri de geniu nu avuseseră ocazia de a se specializa în asemenea lucrări cari cereau o practică îndelungată.

Totuși Argetoianu a avut curajul de a o face și cu cunoștințele sale, cu spiritul său de organizator a format acel corp de elită al ofițerilor de geniu și a dus la bun sfârșit această gigantică lucrare.

Mai târziu înaintat general e chemat ca Inspector General în capul trupelor de Geniu, pe cari le iubea atât și erau opera lui și apoi comandant al Corpului 1 Armată, ultimul său comandament pe care îl părăsește în 1901, demisionând din armată.

Simțindu-se însă încă în puteri, el caută a-și servi înainte țara și intră în viața politică. Ales de mai multe ori senator al Craiovei, în ajunul războiului balcanic în 1912, se face iar apel la el și i se încredințează Ministerul de Război. Cu toată vârsta sa înaintată de 71 de ani, increzător însă în dragostea ce-l lega de tinerii săi camarazi ajunși și ei acum la posturi de răspundere, el nu prețuia un moment de a primi această grea sarcină și se înhamă la muncă cu încredere și începe pregătirea de război a armatei, pregătirea avântului din 1913.

După eșirea din minister se retrage la cuibul său dela Breasta, fericit de a-l regăsi însă nu pentru mult timp. Războiul din 1916 îl silește să-l părăsească, nevoind a rămâne în teritoriul ocupat de vrășmaș și urmând cu încredere și curaj Regele și drapelul Țării în Moldova, suferind chiar ororile pribegiei la

Odesa. Toate le-a suferit cu stoicism având încredere în izbânda finală a cauzei noastre, și așa a și fost.

Intors din pribegie, el trăia ca un Patriarh la Breasta înconjurat de iubirea familiei și a tuturor prietenilor săi. Trăia fericit căci nu mai avea ce dori; dorințele inimei sale erau toate împlinite. Ca român și mare patriot văzuse, împlinită întregirea neamului și România Mare. Ca părinte, având o dragoste nesfârșită pentru unicul său fiu, îl văzuse chemat la conducerea treburilor țării și jucând un rol din cele mai importante în viața politică, nu prin relațiile și situația lui de familie ci prin muncă prin luptă câștigându-și gradele prin meritele și capacitatea sa. Ce putea el să mai dorească? De aceea el putea zice ca bătrânul Simeon: „Slobozește Doamne pe robul tău“ și în adevăr așa cum s'a stins, fără durere cu o moarte dulce ca și sufletul său. D-zeu parcă ar fi voit să facă din moartea sa o slobozanie. Dar dacă el s'a stins fără suferințe, pe familie și pe noi ne-a lovit adânc căci noi toți îl iubeam și ce e iubirea decât un simțimânt pătruns în trupul nostru și făcând corp cu carnea noastră și nu se rupe carne din carne fără durere! De aceea noi toți cari l'am iubit, împreună cu îndurerata lui, familie îl plângem adânc și dacă după o viață neprihănită ca a lui țărâna îi va fi desigur ușoară, numele Generalului Argetoianu va rămâne vecinic neperitor dintre noi și neșters din inimile noastre.

Discursul d-lui General Negoescu.

Cu capetele plecate, cu inimele îndurerate și cuprinși de o jalnică emoție, am ascultat cu smerenie rugile ridicate către cer, pentru odihna sufletului aceluia care a fost : *General Ion Argetoianu*.

În fața sicriului sfânt și în ultimele clipe cât îl mai avem între noi, am dureroasa datorie, ca în numele d-lui General Razu, Inspectorul Technic al geniului și în numele tuturor ofițerilor și trupelor de geniu, să aduc ultimul salut către respectatul și iubitul nostru, care a fost, General Argetoianu Ioan, Inspector general al geniului.

Cu credința și vigoarea sa excepțională, cu priceperea și inteligența sa scâlpitoare și mai cu seamă cu sufletul său nobil, a contribuit la întemeierea viitorului armei geniului, pentru care noi urmașii și generațiile viitoare îi vom purta în sufletele noastre, cea mai adâncă recunoștință și admirație.

Născut în anul 1841, a urmat școala militară din București obținând gradul de sub-locotenent în anul 1861. A urmat școala Politehnică din Paris și apoi școala de Aplicațiune de Artilerie și Geniu din Metz.

În anul 1865 a comandat o companie din unicul batalion de geniu.

În războiul independenței, a îndeplinit cele mai de seamă funcțiuni, ast-fel : a fost ofițer de stat-major la cartierul general al corp. I de armată, apoi la divizia III-a a armatei de operațiuni și în urmă, șef de stat-major la divizia IV, care funcție, a ocupat-o în aceeași divizie și după căderea Plevnei, căci această divizie, făcea parte din corpul de vest ce urma să opereze asupra Vidinului.

În anul 1878, a făcut parte din cadrele diviziei active însărcinată cu ocuparea Dobrogei.

În anul 1885 a comandat regimentul de geniu, iar în anul 1891 pe lângă această comandă, a îndeplinit și funcția, de director al lucrărilor de întărire ale Cetății București.

În anul 1894 odată cu avansarea sa, la gradul de general, i s'a încredințat și comanda diviziei a IV infanterie și în anul 1895 pe lângă această comandă a fost numit și inspectorul general al genului.

În anul 1899 pe lângă funcțiunea de inspector general al genului i s'a încredințat și comanda corp. I de armată.

Printre ocupațiunile tehnice în diferite grade, a îndeplinit: profesor la școala specială de artilerie și geniu, iar în anul 1882, a avut însărcinarea direcției studiului și executării liniei ferate: Titu — Târgoviștea.

În lungă și frumoasă sa carieră militară, pentru apreciatele sale servicii, i s'a conferit, numeroase decorațiuni și medalii distinse pe care le purta cu drag pe peptul său oțelit și care se armonizau cu făptura-i majestoasă.

Personal cu inima îndurerată, am sfânta datorie ca în aceste ultime clipe, să-i aduc cu respect profunda mea recunoștință, căci atunci când ne era Inspector General al genului, mi-a făcut distinsa onoare, de a-mi încredința funcția de aghiotant al său.

Eram locotenent, eram la începutul carierei mele, atunci când am început să deschid ochii în viața practică socială și militară, 'mi-aduc aminte de frumoasele și blânde sale povești, de îndrumările sale, 'mi era drag, și-l iubeam ca pe un părinte și un cuvânt al său mă oțelea, mă însuflețea, mă pregătea pentru viitor, și nici putea fi altfel, când în toată făptura șefului meu, nu vedeam de cât noblețe, muncă și cinste.

În aceste clipe 'mi-a fost dat, când îndeplinesc funcția de inspector tehnic al genului, când scumpul nostru, a închis ochii, să fiu ales de Providență ca în numele tuturilor ofițerilor și trupelor de geniu, să-i aduc ultimul salut de admirație iar în sufletele noastre, va rămâne sădit și mai mult nobleța personalității sale, căci :

Generalul Ioan Argetoianu, a muncit cu drag pentru înălțarea armei genului, așa că putem spune, că viața-i a fost însăși viața acestei arme; prin învățămintele sale prin înțelepciunea sa,

prin nobleța sa, a săpat în inimele noastre îndrumările cele mai înălțătoare și care vor servi de pildă generațiilor viitoare.

Când ne erai inspector g-ral al geniului, armata nu avea de cât un reg. de geniu, azi, când ai plecat dintre noi, armata dispune : de 11 reg. de geniu, 2 batalioane pioneri de munte, un centru de instrucție al geniului și 2 școli militare de geniu. Acest progres este, cea mai frumoasă răsplată ce D-zeu a hărăsit scumpului nostru, care ne-a părăsit, căci grație îndrumărilor sale, s'a putut înfăptui din arma geniului de azi, un solid scut de apărare pentru neamul Românesc.

Și, acum când aduc ultimul salut, a armei geniului și pentru familie o slabă mângâere, cu lacrimile în ochi, rog pe bunul D-zeu să te primească printre cei drepți, printre sfinți, căci tot sfânt ai fost și pe acest pământ.

Fi-ei țărâna ușoară !

Discursul d-lui N. Balaban

Directorul Liceului «Carol I».

Liceul nostru plânge cu durere profundă, pe acela care a fost până acum câteva zile cel mai în vârstă dintre toți fii sufla-tești, ai acestei instituțiuni.

Acum 75 de ani, când aproape nimeni dintre noi care suntem strânși aici ca să-l plângem, nu era încă venit pe această lume, ilustrul defunct era cel mai distins elev al acestei școale, care pe atunci purta numele de „*Colegiul din Craiova*“.

S'a dedicat apoi carierii militare pe care a ilustrat-o, suind rând pe rând toate treptele erarhiei până la cel mai înalt grad, iar acum 20 de ani în urmă, ca o încoronare a calităților sale ostășești, a fost numit Ministru de Război, sfetnic al Marelui Rege Carol, de al cărui nume instituțiunea noastră este astăzi atât de strâns legată.

Tot timpul vieții sale, defunctul a fost patriotul înflăcărat și convins, adorând scumpa noastră Românie, care s'a născut, s'a înfăptuit și s'a mărit sub lungă și rodnică lui viață, cu iubirea pe care numai un copil trebuie să aibă pentru scumpa lui mamă.

În toate ocaziunile, în care am avut onoarea să-i vorbesc despre Liceul nostru și despre educațiunea copiilor noștri, îmi spunea că cea mai supremă și sublimă datorie dintre toate obli-gațiunile noastre CA EDUCATORI, este de a forma buni patrioți, gata să se sacrifice totul și oricând pentru apărarea și salvarea patriei amenințate.

Retras din viața publică cu conștiința că și-a făcut pe deplin datoria către neam și către țară, veneratul nu înceta, ori de câte ori i se prezenta ocaziunea, de a împărți tuturor sfaturile sale înțelepte și luminate isvorâte din caldul său patriotism și ilus-

trate aproape în totdeauna cu exemple de abnegație și de muncă trase din propriile sale fapte.

Spunea totdeauna tuturor, ceea ce avem de făcut încă pentru neamul nostru, pentru care avea un cult și pe care îl considera menit într-o zi să ajungă în fruntea civilizațiunii și a progresului.

El voia să se insuflă tinerilor generațiuni credința fermă în această idee, el voia ca ele să fie pătrunse de mici de dânsa și astfel să lucreze din răspuțeri pentru înălțarea materială și mai ales morală a neamului.

Regretul nostru profund, negrăit de mare este că-Dumnezeu nu i-a dat încă zile ca să poată prezida, cum ne făgăduise, cu toată autoritatea vârstei și a faptelor vieții. în calitate de cel mai bătrân dintre toți fiii suflatești ai Liceului, sărbătorirea centenarului pentru care ne pregătim.

Mergi la ceruri, scump și venerabil părinte și înaintaș al nostru al tuturor, cari am trecut și muncit pe altarul acestei instituțiuni și de acolo roagă pe Domnul să aibă în pază destinele mari și neperitoare ale acestei instituțiuni, care se va mândri pururi cu faptele vieții tale și alături cu razele îndepărtate ale stelelor trimite bunătatea ta nemărginită și binecuvântarea ta, ca să ne ajute și de acum înainte la prosperitatea acestei școale.

Eternă să-ți fie memoria!

Discursul Părintelui Grigore Popescu-Breasta.

Providența divină din când în când și la răstimpuri grele, ridică din mijlocul neamurilor bărbați aleși, îmbrăcați cu putere de sus, cari prin calitățile lor sufletești aduc folos neprețuit neamului din care au ieșit. Astfel de bărbați cunosc mai bine decât restul muncitorilor nevoile reale ale poporului, năzuințele și idealurile lui, găsind în același timp și mijloacele potrivite pentru realizarea lor.

Munca și sacrificiul lor pentru binele obștesc în care ei văd binele lor personal, îi fac să rămână deapaururi în sufletul mulțimii, pe cari ei au slujit-o cu credință și vrednicie.

Istoria patriei e mărturie neîndoioasă că din coapsele neamului nostru s'au ridicat în numeroase rânduri și la răstimpuri de grea cumpănă pentru el, voievozi și vlădici, boieri și cărturari ostași și căpitani, cari cu spada, cu vorba, cu sfatul, cu scrisul ori cu avutul lor, au păstrat, apărat și întărit patrimoniul nostru strămoșesc: pământul, datinele, limba și credința stămoșească, asemenea bărbați eșiți fie din pătura boerească, fie din rândurile poporului, alcătuiesc pleiada celor aleși, cari prin puterea lor sufletească știu să stăpânească împrejurările într'un anumit timp și să le facă folositoare neamului lor.

Pe ei nația îi cinstește și-i slăvește ca pe niște trimiși ai Domnului.

Un astfel de bărbat, vrednic de stima și recunoștința noastră, luptător neobosit pentru binele obștesc, adevărat dreptar al cinstei și adevărului, rostit fără teamă chiar în fața capetelor încoronate, este și răposatul General Ioan Argetoianu, ale cărui rămășițe pământești sunt aici în fața noastră.

Născut și crescut dintr'o familie cu vechi tradiții glorioase și mai apoi format în duhul școalei de la Metz, Generalul Ar-

getoianu era sortit de providență să dea alături de pleiada de patrioți dela 1877 toată contribuția lui de muncă pricepută și neprecupețită, pentru crearea vechiului și micului Regat Român. Ca și contemporanii lui, el era convins că un popor nu poate trăi și prospera decât prin libertate și deaceia în marele războiu al Independenței și-au pus bucușii la dispoziția patriei cunoștințele lui de ostaș și inginer pe câmpiile Bulgariei, asigurând prin aceasta Patriei sale — renăscută prin vitejia străbună — chemarea la o viață nouă, liberă și neatârnată.

Odată libertatea câștigată, ea trebuia consolidată și la această consolidare trebuia să participe toți bunii Români.

Dela această sfântă datorie nu putea să lipsească inima de bun Român și mintea luminată a militarului-inginer Ioan Argetoianu.

Fortificațiile Bucureștiului, menite să apere capitala micului Regat, sunt opera generalului francez Brialmont secundat în mod inteligent și cinstit de marele tehnician militarul Ioan Argetoianu.

Șoseaua strategică făcută în grabă pe câmpiile Bulgariei pentru nevoile războiului de independență, cum și șoseaua Titu-Târgoviște sunt opera marelui dispărut. Datorită meritelor sale personale cum și priceperii în cele ostășești i se încredințează conducerea Ministerului de Război în care calitate răposatul a adus multe îmbunătățiri armatei române, iar cetățenii județului Dolj l'au cinstit cu încrederea lor, alegându-l senator de Dolj.

În viața particulară, Generalul Argetoianu era tipul bărbatului blând, a soțului și a părintelui ideal, a bunătății întrupate, pe care o împrăștia către toată lumea, dar mai ales către cei mici și nevoiași. De această bunătate proverbială, s'au îndulcit mai ales iubiții lui țărani, bresteni, cărora el le procura vite, unelte agricole, semințe pentru o cultură intensivă și sistematică.

Împroprietărirea și creiarea nouilor sate „Constanța și Marioara” de pe moșia sa, îl arată democrat convins, precursor al marelui reforme agrare, înfăptuită mai apoi în zilele noastre.

Urmaș al vechilor boieri divăniți, ctitori de biserici și monastiri, luptător pentru dreptate și adevăr, răposatul știa că un popor trăiește și se menține prin credința în Dumnezeu și cunoașterea cărții.

Asemenea strămoșilor săi, el repară și renovează acest sfânt locaș, ce va străjui pe vecie trupul neînsușit al ctitorului ei. Aceiași atențiune binefăcătoare a dat-o el și școalei din comuna sa spre a răspândi cât mai multă știință de carte printre bres-

tenii săi. Și pentru că a fost iubit de Domnul ca puțin alții, i s'a hărăzit de către cel de sus partea aleasă, de a vedea cu ochi trupești cele două războaie ce au urmat după cel de Independență și anume: Războiul din 1913 și 1916-1918, încredințat fiind că temelia pusă de luptătorii de la 1877 între cari se prenumără și el, a fost pusă, într'un ceas bun și norocos pentru neamul nostru. Pentru aceasta, mulțămirea sufletească a răposatului a fost deplină. Intr'adevăr rari sunt oamenii aceia, cari după o epocă de îngrijiri înfrigurate, de muncă istovitoare la cari ei se fac părtași pe deantregul, să-și vadă visul aspirațiilor realizat: Patria mărită și preaslăvită.

Omul care trăise sub regimul jugului turcesc, care luptase cu îndârjire pentru ruperea acestui jug, care muncise pentru consolidarea libertății câștigate, care asistase la realipirea Dobrogei lui Mircea cel Bătrân, către sânul patriei care îndurase cu noi toate frigurile neutralității, zilele de desnădejde ale refugiului și pribegie pe meleaguri străine, să-i fie dat să trăiască și zile de apoteoză ale biruinței gustate de noi toți.

Mulțumit sufletește, dând uitării toate greutățile și mizeriile inerente împrejurărilor prin care a trecut, el a putut admira în liniște mărețul edificiu al României Mari, a cărui primă temelie o pusese războiul Independenței, la care și el a participat. Fascinat de măreția operii înfăptuite, cu atâta trudă și jertfe, sigur de temeinicia ei, și de viitorul strălucit ce-l întrevădea patriei sale, mândru de înțelepciunea politică a unicului său fiu, stăvilarul curenților anarhice ce amenințau desvoltarea pașnică a patriei noastre, închide ochii trupești la o vârstă înaintată, exclamând ca și dreptul Simeon al Vechiului Testament următoarele cuvinte: „Acum liberează pe robul Tău Stăpâne, după cuvântul Tău în pace, că văzură ochii mei mântuirea și mărirea pariei mele”.

Da, moare liniștit, fiindcă cu Generalul Argetoianu și cu toți cei ce au făcut parte din generația dela 1877, se încheie primul și ultimul capitol al epopeei naționale, o epopee cu episoade dramatice și cu episoade mărețe, la multe din ele fiind părtaş direct sau indirect marele dispărut, împreună cu foștii lui tovarăși. Sufletul său se va așeza acum pentru totdeauna în Panteonul genilor tutelare ale neamului românesc, alături de pleiada marilor patrioți dispăruți, spre a veghea împreună cu ei și mai departe la soarta și fericirea României Mari, copilul lor sufletește și prea iubit.

Iar noi, cei rămași, în special cei ce s'au împărtășit din

bunătatea fără de margini și din sfaturile înțelepte ale răposatului, printre care mă prenumăr și eu, să ne juruim aici în fața acestui Altar, fruct și el al dărniceii boerești, a celui dispărut, că nu-l vom uita, că-i vom păstra veșnică recunoștință și că în rugăciunile noastre către Domnul, vom cere stăruitor să facă parte neamului nostru și deacum înainte de asemenea fii aleși cari să ridice faima țării noastre tot mai sus, pe culmile cele mai înalte ale culturii și civilizației mondiale.

Așa să ne ajute Dumnezeu ; iar sufletului răposatului robului său Ion, să-l odihnească cu dreptii întru împărăția sa.

Amin !

Discursul d-lui General Gârleșteanu.

Intotdeauna biruitoare nemiloasa stăpână a omului, a invins. Ea a așteptat mult, părea sfioasă să se apropie de acela, care până eri fu locașul celui mai nobil și generos suflet din viața vremelnică pământească în acea de necurmată cinstire și recunoscătoare amintire.

Adânc îndurerați, privim acum sicriul, în care odihnește trupul aceuia, care până eri fu locașul celui mai nobil și generos suflet. Intristătoare priveliște, care ne umple inimile de durere și ne lasă vii însușirile alese, cari au caracterizat personalitatea distinsă a scumpului defunct. Putea-voi oare prin slabele mele cuvinte, să arăt cât de puternică a fost stima, cât de nemărginită a fost dragostea, tuturor acelora care l'au cunoscut?

Coborător din iluștrii străbuni, la cari boeria însemna dragostea și devotamentul în a-și apăra pământul și neamul, ca o pornire instinctivă a bravurei ce mișca sufletul său de înflăcărat patriot, îmbrățișă de tânăr cariera armelor. Alții au arătat activitatea sa strălucită în rândurile armatei, serviciile imense pe care i le-a adus în timp de pace și în război. Prin cunoștințele sale serioase, prin iscusința și devotamentul ce a desfășurat, numele său se confundă cu episoadele cele mai mărețe ale războiului independenței.

Părăsind armata intră în politică în rândurile partidului conservator, rămânând și aci printre fruntași și ca Ministru de Război, servitorul cel mai credincios al țarei, desfășurând toată priceperea și devotamentul sau pentru împărțirea dreptății și a binelui obștesc.

În epoca frământată a neutralității, Generalul Argetoianu mânat de înflăcăratul său patriotism, socotea ca un imperativ categoric intrarea noastră în acțiune în contra vrășmașului secular. Prin cuvântul său cald și hotărât, a întărit multe credinți

și a curmat șovăeli — cari ereau determinante — aducându-le pe calea realizării idealului național. Soarta l'a fericit, să trăiască ultimii anii ai vieții sale, mulțumit cu împlinirea dorului scump al sufletului său de mare Român.

Am avut cîntea să cunosc pe Generalul Argetoianu ca șef, în viața ostășască și în acea politică. Nu voi uita nici-odată și mă voi mândri întodeauna de a fi fost devotatul său și de ai fi cunoscut sublimele sale însușiri.

Un destin fericit a hărăzit Generalului Argetoianu, să lase la trecerea sa din viață neștearsă amintirea, cari a determinat-o prin o neconținută cultivare a adevărului și împlinirea datoriei. Bun fără slăbiciune, sever fără răutate, el s'a condus în toate actele vieții sale, numai de imboldul conștiinței sale curate. Nici o considerațiune, nici o influență n'a putut să-l abată de la hotărârile ce prin judecata sa întodeauna justă.

Pentru mândria lui meritată din cauza atitudinilor sale energice și neșovăelnice, ce socotea că trebuie să păstreze în ori ce chestiune care privea interesele țării sau demnitatea sa personală, el a avut în lungă sa viață publică, să primească lovituri. Le-a primit, dar n'a suferit. N'a suferit pentru că el n'a avut mai sever judecător al acțiunilor sale decât înalta sa conștiință morală și această conștiință îl lăsa totdeauna împăcat, că el se găsește pe calea dreptății, a cîntei și a demnității, pe care nimeni nu i-a putut-o știrbi vreodată. Așa se explică cum până în ultimile sale zile, îl întâlneam totdeauna voios și mulțumit și în figura lui blândă și senină citeai conștiința împăcată a omului cîntit — pe care nici o vicisitudine a vieții nu-l încovoiasă, care nu are nimic să-și impute și căruia nimic nu i se putea reproșa.

Splendidă figură, care prin coordonarea însușirilor sale superioare, exemplifică în mod atât de sublim, că a fost și va rămâne un mare caracter.

Generalul Argetoianu a rămas până la finele vieții sale un soldat în accepțiunea sublimă a cuvîntului, ostaș al cultului adevărului, cîntei și demnității.

Fie ca prinosul de laudă și recunoștință ce aducem aceluia, care a fost un mare Român, un soț și părinte ideal, să aducă o alinare femeii virtute, tovarășa nedespărțită a vieții lui întregi și admirabilului său fiu, care îi poartă și îi cînteste cu atîta strălucire numele ce-i lasă.

Și acum, scumpe Șef, odihnește-te în pace lângă marii tăi străbuni, în mijlocul naturii, pe care ai iubit-o atât de mult. Freamătul frunzelor copacilor ce ai sădit și au crescut cu tine, vor purta neconținut ecoul sfaturilor tale înțelepte; iar sufletul tău bun și mare, va pluti deasupra capetelor noastre, pentru a ne ține pe calea dreaptă ce ai urmat în mândra ta viață.

Discursul d-lui D. E. Petrescu, Președintele Asociației Ziariștilor din Craiova.

În numele „Asociației Presei” din această Capitală a Olteniei îmi fac o pioasă datorie a spune cuvântul nostru la căpătâiul celui care a dus o viață atât de bine împlinită, pe meleagurile noastre.

Dunga luminoasă, ce va domina generațiile viitoare ca pilde de virtuți, dragoste de țară și iubire în căsnicie, va rămâne în mințile și sufletele celor de astăzi și, desigur, va fi transmisă și celor ce ne vor urma.

Deosebitele sentimente și realizări în fapte, ce au condus viața Generalului Argetoianu, formează o epocă cuprinzând una din cele mai frumoase biografii.

Bogat — unul dintre cei mai bogați din Dolj —, a intrat în oștire nu ca să-și ia un titlu, ci ca să lupte pentru țară.

Oștirea, și atunci ca și astăzi, ori care ți-ar fi fost origina, te făcea nobil.

La primele trepte ale erarchiei militare, Generalul Argetoianu printr'un gest cavaleresc, demisionează din armată fără alte motive decât o credință ce numai marile caractere o puteau avea.

În urmă, este numit Inspector General Tehnic al Olteniei, unde funcționează până la declararea războiului pentru Independență.

Iubitor de țară, patriot, în cel mai larg înțeles al cuvântului imediat după declararea războiului, reintră în rândurile armatei între combatanți, ca Șef de Stat Major al Armatei comandată de Generalul Cerchez.

În această calitate, lucrează linia din Bulgaria spre Plevna, cu care ocazie Ion Brătianu, pe atunci Prim Ministru, împingea la carele înămolite.

În această împrejurare, Generalul Argetoianu dă strălucite dovezi de împlinirea datoriei și de cinste restituind suma de

68.000 lei, ce i se dedese pentru lucrare, declarând că s'a executat de soldați.

Către sfârșitul campaniei, se petrece un episod din acelea care fac un adevărat erou din Generalul Argetoianu.

Marele General Turc Osman Pașu se predă Generalului Argetoianu. Acesta, în loc să'l aducă împăratului Rusiei, îl predă Domnitorului Carol, care reprezintă virtutea vitejiei Românești și căruia și miilor de dorobanți căzuți pe câmpul de luptă — li se datora victoria.

În timpul păcei, a desăvârșit fortificațiile Bucureștilor și acelea de la Focșani — Nămolosa — Galați.

Sub conducerea decedatului s'a construit prima linie de cale ferată Titu-Târgoviște.

A fost profesor la școala de Artilerie și Geniu.

A fost primul Comandant al primului Regiment de Geniu apoi Inspector General al Geniului.

Generalul Argetoianu își sfârșește strălucita cariera militară fiind Comandant al Corpului I de Armată Craiova.

Retras din armată, intră în viața politică reprezentând Doljiul ca Senator și apoi, pentru înaltele sale calități și în această ramură de activitate socială, a fost ales Președinte al Senatului.

Un alt gest, care ne dovedește curajul și măreția defunctului la etatea sa înaintată și în niște împrejurări când viața sa a fost în joc, este acesta:

Se produsese defecțiunea armatei Ruse și acest popor fusese prins de bolșevism.

Generalul Argetoianu se găsea într'un hotel din Odesa. Denunțat de spioni, primește vizita unui ofițer bolșevic însoțit de patrulă.

— „Ce ai fost dumneata în țară?” îl întreabă ofițerul.

Generalul Argetoianu îi răspunde:

— Am fost General în armată.

— „Ești în activitate?”

— Nu; sunt pensionar căci, de ași fi fost în activitate, eram lângă drapelul țării mele. Dar, când am fost în activitate, am luat parte în războiul de la 1877 colaborând cu armata Rusă și am fost decorat cu Crucea Sft. Gheorghe.

— „Dar câți ani ai dumneata?” îl întreabă bolșevicul.

— Opt zeci de ani! — răspunde bătrânul stejar.

— „Și la vârsta asta vorbești așa?”

Și ofițerul bolșevic salută și pleacă.

Dupe puțin timp, defunctul de azi primește vizita lui Racovski însoțit de o bandă.

— „Aflu — îi spune Racovski — că aveți 500.000 lei aur într'o casetă la Creditul Lionez.”

— Nu am 500.000 ci 300.000 lei.

— „Atunci... să mă însoțești ca să vi se confisce.”

— Nu am obiceiul să însoțesc hoții! îi răspunse mândrul general. Poftim cheile...

Umilit, Racovski ia cheile și se retrage.

Dupe o oră, se reîntoarce la General și îi spune:

— „Ține 150.000 lei, să ai cu ce trăi”.

Ceea ce nu făcuse cu nimeni altul.

Un sentiment deosebit, care a caracterizat viața marelui defunct, a fost și acela că i-a fost foarte scump pământul în care s'a născut, căci numai așa se explică modelul de gospodărie ce l'a creiat pe moșia sa Breasta.

Boer dintr'o lume alta, de cât cea de azi, urmând exemplele înaintașilor săi, cari luau parte la toate bucuriile și acopereau toate nevoile țăranilor, Generalul Argetoianu a dat, înainte de expropriere, țăranilor din moșiile sale și bani pentru construcții de case și cumpărări de vite.

* * *

Luptător veșnic în armată, caracter și cinste în politică, muncitor și, totdeodată, drept și generos gospodar, viața Generalului Argetoianu s'a scurs ca apa râului cristalin, curată și frumoasă sub toate aspectele.

Dar ceea ce desăvârșește viața Generalului Argetoianu și o îmbracă într'o aureolă de purpură armonioasă și senină, este înțelegerea și iubirea nespusă ce a avut până la bătrânețe față de demna sa tovarășe de viață.

În această privință, Generalul Argetoianu, ca și defunctul Aman, ar fi putut scrie în testamentul său :

„Vei erige, scumpa mea iubită soție, un modest monument în memoria profundeii iubiri ce am avut unul pentru altul în tot timpul cât bunul Dumnezeu a voit să fim împreună în această viață și să nu mă uiți pe mine, care te-am iubit și stimat atât de mult.”

.

„Este o viață moartă.

„Precum și o moarte vie,

„Dar este și o viață.

„Ce nu mai are moarte“ — ne spune Heliade Rădulescu.

Viața Generalului Argetoianu, prin numeroasele exemple ce ne lasă, este una din cele ce nu va mai avea moarte.

Să trăești o viață lungă în fapte mari și numeroase, să trăești în dragoste, cinste și dreptate această viață va forma de sigur o pagină, care va rămâne totdeauna și ne va servi ca model.

De la luminoasa viață a defunctului, vom lua îndemn la toate acțiunile noastre, iar exemplele sale de virtute ne vor îndruma pe toate căile vieții.

Și, de sigur că Generalul Argetoianu, conștient de viața sa exemplară dusă neclintit până la capăt, și-a zis în ultimile sale clipe, mulțumit sufletește.

„Doamne, acum facă-se voia ta!“.

Încheind cu aceste cuvinte, îmi îndeplinesc încă o tristă datorie transmițând nemângăiatei doamne și fiului D-sale sincera noastră participare la durerea de care a fost loviți și adaug:

Doamna Argetoianu poate să fie în parte mângăiată căci, prin energia pe care a depus-o și prin educația splendidă ce a dat fiului D-sale, a făcut dintr'insul unul din cei mai de seamă frunzași ai vieții noastre publice, vrednic și demn de urmaș al defunctului său părinte.

Discursul d-lui G. Th. Manolescu.

Oricât de firească este moartea după legile naturei, — nu ne putem deprinde cu gândul că viața are un sfârșit.

Ne revoltăm împotriva destinului, ori de câte ori gestul brutal al morții — răsturnând ordinea firească, — curmă zilele unui copil; îl invinovățim încă și când un bătrân încărcat de ani dispare, pentru că ni se pare că o existență prelungită peste limita obicinuită a vieții, nu ar trebui nici odată să se sfârșească și atunci invinovățirea ce-i aducem este cu atât mai îndurerată, cu cât acel pe care-l perdem, își păstrase inteligența lui deplină și pe lângă ea print'uu privilegiu rar și foarte propriu să ne înșele ilusiunea, aceiași putere de muncă ca în tinerețe și același spirit plăcut și atrăgător.

Și când bătrânul care s-a dus, a avut și însușiri sufletești deosebite, — atunci protestul nostru în potriua destinului este cu atât mai strigător, cu cât dăra de pilduire ce lasă în urma lui este mai luminoasă.

Generalul Ion Argetoianu era din rândul acestor rari trecători prin lume, de aceia jalea noastră lângă rămășițele lui pământești, — este atât de dureroasă și atât de unanimă.

Impodobit cu deosebit de alese însușiri intelectuale și sufletești, Generalul Argetoianu — coborător dintr'un neam de boieri Olteni, — a căror înălțare se perde în negura vremurilor, a trecut în îndelungata lui viață cu neprihănită cinste și demnitate prin toate funcțiunile sociale ce a ocupat.

Moștenind în sânge înclinările ostășești ale înaintașilor săi — capi de gloate ostășești din vremurile îndepărtate, — a îmbrățișat cariera armelor, urcându-i treptele ierarhice cu distinsă destoinicie, cu blândă dar cu autoritară măreție, până la cel mai înalt

comandament din timpul său, acela de Comandant de Corp de Armată.

Și când după legile țării, a trebuit să părăsească această carieră, pe care 35 de ani — o viață de om, — o servise cu desăvârșită credință, în loc să se bucure de liniștea unei bine meritare odihni, — el continuă a rămâne în slujba țării, și încă pe un tărâm mult mai greu și mai spinos, pe tărâmul vieții publice.

În trecerea lui prin această nouă viață — atât de deosebită de aceia pe care o trăise până atunci, — a lăsat amintirea cea mai frumoasă care poate rămâne după un om public: amintirea celei mai desăvârșite probități civice.

Datorită acestei distinse virtuți cetățenești, a fost ales de către alegătorii colegiului I din acest frumos și bogat județ, ca senator în guvernarea conservatoare de asanare morală din 1911, iar un an mai târziu a făcut parte ca Ministru de Război din cabinetul conservator care a pregătit expediția din Bulgaria, după urma căreia prestigiul României a fost așa de covârșitor sporit.

Dacă nu a-și fi desprins din viața Generalului Argetoianu, de cât aceste două activități: de militar și de om politic, și încă aceste două state de serviciu, i-ar fi dat dreptul la recunoștința ce trebuie păstrată bunilor cetățeni care au bine meritat de la patrie.

Când însă ne ducem cu gândul la priceperea, la sacrificiile bănești și la munca uriașă ce a desfășurat pentru ca până mai eri, întinsul domeniu de la Breasta, să fie dat ca pildă de gospodărie agricolă, trebuie să-i slăvim și mai mult memoria, pentru deștinicia și mai cu osebire pentru altruismul cu care a îndeplinit și această funcțiune socială de mare proprietar.

.....

Și acum după ce am evocat din viața Generalului Argetoianu, numai punctele culminante ale demnei și laborioasei sale vieți — din care radiază mai cu osebire pilda probității civice, — îndeplinesc cu legitimă emoțiune trista îndatorire ca să-i aduc în numele celor cari se închină și astăzi doctrinei conservatoare, la care și veneratul defunct s'a închinat până și-a dat obștescul sfârșit, — suprema salutare și omagiul nostru dureros.

Discursul d-lui General de rezervă Marcu.

Încă o frunză desprinsă dela tulpina stejarului răsădit în 1877. Aproape zilnic dispar acei cari în tinerețea lor, chemați a lua parte pentru neatârarea națională, primind botezul de foc, ei, cei dintâi avură norocul să facă reinvierea gloriei strămoșești.

Lunga viață și activitate militară a acestui bun șef și bun camarad, meritând a fi cunoscută, ne simțim datori a o arăta ca exemplu de cinste, stăruință, caracter și virtute cetățenească, fie sub raportul public, privat sau familiar. Voi încerca să arăt câte ceva din cele neenumerate în vorbirile celor de până acum.

După anuarul armatei, Generalul I. Argetoianu, s'a născut la 5 Ianuarie 1841, iar în cuvântarea ținută de profesorul Balaban, Directorul Liceului „Carol”, a fost între elevii merituosi ai primului Gimnaziu din Craiova, ridicat la treapta de Liceu. Bătrânii își amintesc că era considerat ca fiu de moșnean din Argetoiaia, moștenind oarecare avere părintească.

Intrând în școala militară la 1859, deci, la începutul „Unirii Principatelor”, desigur inspirat, ca mulți tineri ai timpului, de spiritul de libertate națională, ce avea nevoie de putere militară, se devotă studiului matematic și a științelor pozitive, absolvind școala militară și clasat între cei mai buni elevi. Ca atare, la 1861, când fu înaintat sublocotenent, ceru să fie dat în Batalionul de Geniu, ce se formase în București dintr'un Batalion de Săpători, adus din Moldova, cu câțiva specialiști ingineri. Locotenent în 1863, iar căpitan în 1865, era apreciat ca ofițer de viitor.

Ocupându-se cu complectarea cunoștințelor superioare, plecă la Paris, unde absolvi Politehnica, înapoindu-se în țară, fiind înaintat Maior în 1867.

Prin o împrejurare luată asuprași ca atingătoare demnității, își dăte demisia din activitate, retrăgându-se în Craiova. Aci, deși căsătorit cu o tânără avută și de nobilă familie oltenească, con-

Cetatea Vidin, pe considerentul că s'ar expune trupele la perderi grele, fără siguranță de reușită, ținându-se seamă de organizarea cetății prin șanțurile ei inundabile, escarpate și parapetele înalte, apoi a drumului de circulație depe ele. Totul lucrat în zidărie și după calcule tehnice bine studiate.

După încheerea armistițiului, a luat parte în comisia tehnică de control și revizuire a interiorului cetății, îndată ce s'a stabilit garnizoana și Comandamentul Românesc.

În fine, cu înapoierea trupelor în țară și luarea poziției în munți, Locot.-Col. Argetoianu, decurând înaintat, ia parte în Comisiunile rânduite pentru ridicare de întăriri pe coastele de Sud, pe care erau repartizate.

Față de această pricepere și activitate din timpul războiului, constatându-se valoarea și competența sa, nu numai că fu menținut în activitate, dar curând e chemat a îndeplini funcții superioare, înaintând la grade înalte, în care avu ocazie să desfășoare în totul cunoștințele sale tehnice, cât și spiritul organizator, care îl ridică asemenea până la cea mai desăvârșită încredere: luând parte și la lucrările fortificațiilor din jurul Capitalei, sub renumitul General belgian Brialmont, când a primit laude pentru stăruința și corectitudinea cu care s'a condus.

Parte din activitatea sa în timpul campaniei mi s'a povestit și de camarazii veterani, General Gh. Savopol, ofițer de artilerie, General Dr. Dima Georgescu care ca medic de regiment a făcut acea campanie cu Reg. 4 Linie și de Colonelul intendant Micșunescu, fost în artilerie, iar ca intendant atât la Corpul I de Armată cât și la Ministerul de Război.

După recunoașterea Independenței noastre și înălțarea Tro-nului la regalitate, putându-ne desvolta activitatea militară în plină libertate, una din organizațiile ei privind și trupele tehnice, Colonelul Argetoianu, ajuns la acest grad în 1883, lucrează cu atâta tact și perseverență, că, nu numai la trupa Regimentului de Geniu propriu zis, dar și la școlile speciale și atelierile de tot felul, instrucția teoretică și practică a oamenilor de trupă și ofițerilor lor, ia o desvoltare pe care noi, ofițerii de infanterie din garnizoana București, nu numai o invidiam, dar o și admiram. Meritele sale îl ridică la Inspectorat, apoi devenit general, până la Comandant de Corp de Armată. D-l General Văleanu, care a fost mult timp subalternul său în cuvântarea ce ținu cu ocazia înmormântărei, a enumerat în destul faptele și meritele fostului său șef.

Distinșii generali delegați, dela Palatul Regal, dela Ministerul de Război, dela Inspectoratul de Geniu, precum și al Corpului I de Armată, au avut vorbe elogioase și numai laude asupra activității și vredniciei cu care s'a condus camaradul nostru.

Și afară de reprezentanții militari, personalități oficiale și oficioase, ca și vechi prieteni politici, asemenea se întrec în enumerarea faptelor, caracterului, demnității sale politice, care după retragerea sa definitivă din activitate, afectând unui partid de guvernământ, a fost chemat de Rege, încredințându-i portofoliul Ministerului de Război.

Dar, Generalul Argetoianu se mai bucura și de alte calități, care asemenea pot rămânea exemplare, asupra cărora încerc să arăt câteva amănunte de multă importanță: păstrând datinile și credința strămoșească și bucurându-se de un trai conjugal exemplar, grație, de sigur, și ajutorului soției nobile, blânde și cu educație superioară, menținându-se totdeauna la demnitatea situației sale și a datoriei de bun părinte, avea darul de a sprijini și ajuta fie cu sfaturi bune sau și altfel și pe alții din jurul său după câte se știu și se vorbesc, chiar de acei cari i-au ascultat poveștile, sau a beneficiat pe urmele lor. Mai mult, obicinuit a trăi între sătenii săi, îi trata cu atâta bunătate, că nu cred ca cineva din Breasta ar aduce vre-o vorbă acuzătoare persoanei sale. Insumi am avut ocazia în tinerețe să am contact cu sătenii și să ascult laudele lor, vorbindu-mi cu destulă stimă și respect. Aceasta de pe timpul când comandam Compania Teritorială din Breasta. Mai târziu, retrăgându-se din activitate, tot la moșia sa, agricultura și toată administrația a luat o desvoltare cum mulți o admirau. În grădinele de pomi, fructe și zarzavaturi de tot felul se găseau multe producții vândute sătenilor cu prețuri minime, fie pentru casele lor, fie pentru specula din care puteau profita.

Și, ca admirație de opinia bună de care se bucura, este lumea aleasă venită din multe părți, până și din fundul Moldovei, luând parte la solemnitatea înmormântării, ca ultim adio dela ființa celui care s'a numit Generalul I. Argetoianu, fie că a fost șeful, egalul sau prietenul, ori sfătuitorul cuiva. Și cred, că dacă timpul n'ar fi fost atât de aspru și vișoros, toți l'ar fi însoțit până la locașul de veci, zicându-i creștinește „Dumnezeu să-l ierte; fie-i țărâna ușoară“.

Discursul d-lui Invățător Anania.

O poruncă Dumnezeiască ne face să ne închinăm astăzi, în fața rămășițelor pământești ale iubitului nostru tată Generalul Argetoianu.

Cu inimile cuprinse de o durere sinceră și profundă locuitorii comunei Breasta, vin odată cu mine să-și i-a rămas bun, dela acel ce le-a fost părinte iubit.

Plecat astă toamnă după acest loc, pentru a-și căuta sănătatea la Viena se întoarce astăzi, nu cum a plecat.

Tristă este clipa și mare este durerea, celor ce petrec până la mormânt astăzi pe cel mai scump părinte și pe care nu-l vor mai vedea niciodată. De fiorul acestei dureri groasnice, suntem străbătuți, sdruncinați adânc, toți acei care am fost ocrotiți de acest părinte iubit.

Dacă pierderea este mare pentru noi, pentru țară este imensă. Este imensă pentru că s'a stins din viață una din valorile cele mai reprezentative ale oștirei noastre, — pentru că Generalul Argetoianu era unul din vechea generație a șefilor noștri militari, era unul din rarii supraviețuitori ai Răsboiului Independenței, la care a luat parte ca șef de Stat Major al Generalului Cerchez.

Elev al scoalei politehnice din Metz, Generalul Argetoianu a străbătut o lungă carieră militară ca ofițer de geniu. În această calitate dânsul a lucrat sub Generalul Belgian Brialmont, la fortificarea Bucureștilor.

A fost Ministru de Război în cabinetul T. Maiorescu figurând după eșirea sa din armată în partidul conservator. O figură foarte cunoscută și unanim stimată pentru corectitudinea militară a unei lungi vieți.

Activitatea depusă de acest mare om, ca mare militar și politician, face ca viața să se confunde cu progresul țării, în perioada de dezvoltare dela proclamarea independenței la care a contribuit și până astăzi.

În dragostea sa mare față de țară, îi dă tot ce a avut mai scump, îi dă pe fiul său, pe actualul Ministru al Agriculturii, ca să-i continue opera pe cale politică și către care astăzi noi ne îndreptăm gândul și speranța, pentru a ne ocroti ca și scumpul său tată.

Indurerați și cu inimile zdrobite, ne plecăm genunchii și frunțile, în fața rămășițelor pământești, ce au cuprins odinioară, un suflet atât de bun și mare și rugăm pe bunul Dumnezeu să-l odihnească în pace, și să-i dea locul ce merită în rândul celor aleși.

Nouă locuitorilor comunei Breasta, ne este mare durerea, nu numai pentru că pierdem pe omul vrednic de chemarea lui, am pierdut pe cel mai bun părinte.

Pierde comuna Breasta pe cel mai bun părinte care toată viața sa s'a condus după sfaturile sfintei evanghelii: „dând mâncare la cei flămâzi, băutură la cei setoși, îmbrăcăminte la cei goi și adăpost la cei nenorociți”.

Nu a fost om care să fi cerut ajutor și să nu-i fi dat. A dat, a dat până când ș'a dat mai mult de 3 părți din moșie, ne-a dat-o nouă, nu din cauză că l'a obligat legea, dar ca un bun părinte, a avut grije de noi ca de copiii săi.

Pierde Comuna Breasta și noi cu ea pe cea mai luminoasă rază de lumină, care ca un soare luminos, numele de Argetoianu lumina acest colț de pământ, înzestrat de Dumnezeu cu un astfel de om. Pierde comuna Breasta, pe cel mai bun ocrotitor, pe cel mai bun părinte, care a înzestrat-o cu tot ce a crezut că este necesar ridicând-o în rândul comunelor de frunte. Tot ce făcea era numai din curată iubire și dragoste pentru binele obștesc.

O, Părinte iubit, te duci dintre noi, dar amintirea îți va pluti veșnic în sufletele noastre. De și nemiloasa moarte, și-a tras întunecatele zăbrele peste ochii tăi blajini, te despart de noi numai trupește, căci te simțim pururea viu în sufletele noastre prin faptele mari ce ai făcut.

Dormi liniștit suflet ales și cinstit, căci ți-ai făcut pe deplin datoria de om pe pământ și de acolo de sus din lumea zărilor albastre ale necunoscutului, călăuzeștine pași spre bine. Părinte

iubit, depunem o lacrimă caldă pe mormânt păstrându-ți o veșnică și neștirbită amintire.

Aducându-ți ultimul salut îți sărutăm mâna rece, întinsă pe trupu-ți neînsuflețit, și intrunindu-ne glasurile, îți rugăm odihnă liniștită și neturburată în veci.

Discursul d-lui Alexandru Giulea

Președintele Camerei de Agricultură.

Personalitatea distinsă a celui ce a fost generalul Argetoianu nu e din acelea ce se pot înfățișa în mod simplist sau mai bine zis unilateral. Ea e susceptibilă de a fi arătată ca una forte, ca un complex, pe cât de armonic pe atât de impunător alcătuit de cel de sus, ce se proiectează clar din întreaga-i viață, așa cum a conceput-o el și cum fericit a trăit-o.

La mult regretatul general e ca un leit-motiv, care îi străbate, îi înlănțuește și-i conduce în acelaș timp existența-i, considerată ori-cum ați vrea, fie sub raportul vieții publice sau de Stat, sub raportul cetățenesc, fie sub acela al carierei militare în arma genului, ori sub acela al vieții private. Acest leit motiv, ce face din el un exemplar uman rar, nu poate fi caracterizat de cât cu atributul categoric al instinctului datoriei și simțului onoarei pe care le avea, ca să zic așa în sânge și al spiritului de muncă, de activitate pozitivă și creatoare, ce-l anima în gradul cel mai înalt.

Vecinic în mișcare, el își face din munca fecundă un ideal ce-l încălzește și călăuzește în tot timpul, un ideal, cu care nu pot susține comparație cele l'alte căci al său e pe cât de inobilitor și moralizator, pe atât de procurator de reală fericire și realizator de progres, chiar și numai material.

Mulți din câți sunteți de față la această tristă solemnitate, militari ca și civili și poate tot atâta și din cei lipsă, cari vor fi aflat de moartea sa, se vor gândi în primul loc la militarul, la generalul Argetoianu. Mulți din toți aceștia nu-l cunosc poate de cât ca atare. Dar câți sunt aceia, cari să știe, că dânsul fost'a și altceva, după ce și-a încheat strălucita-i carieră militară și anume că a fost agricultorul incomparabil, modern, pasionat

și laborios de pe domeniul Breasta, așa de admirabil situat lângă Jiu și nu departe de Craiova în cunoștiință de cauză, numai agricultorii și mai ales proprietarii de pământ fruntași, de dinainte de resbel, sunt aceia, cari știu de cât folos fost'a pentru prosperitatea agricolă și de ce aport însemnat fost'a capabil, spre binele economiei noastre naționale, mult regretatul răposatul general Argetoianu.—A fost transformatorul, organizatorul moșiei sale în o mare fermă, cu adevărat model, unde a introdus, cel dintâi în Oltenia, inspirându-se de la principalul en vogue, zis „Dry farming“ american, pluguri cu aburi desfundătoare, sau și simple de fer, în locul celor de lemn cu tracțiune animală, pluguri cu cari a ținut să înzestreze pe toți invoitorii săi țărani, precum și alte diferite instrumente agricole necunoscute până atunci; a fost partizanul fervent al sămânțelor de cereale selecționate pentru îmbunătățirea culturilor, a fost în părțile oltene poate cel dintâi care cu derivatul agriculturii, ce e laptele, a căutat să fondeze industria untului; a fost viticultorul de forță, poate cel mai mare din Dolj, dublat de pepinierist, și tot așa și vinificatorul, dispunând de instalațiunile și aparatele cele mai noi, după ultimul cuvânt al științei, producător de vinuri, ce rivalizau în calitate cu cele mai fine similare din străinătate; a fost pomicultorul, dublat iarăși de pepinierist, renumit în întreaga țară, introducător și la noi în Dolj de spețe de arbori și plante indigene ca și exotice din cele mai nobile, mai rari, selecționate și perfecționate, prin altoire; a fost în fine campionul îmbunătățirii rasei noastre bovine, prin reproducători de Moldova sau din străinătate.

Inamorat cu adevărat de agricultura propriu zisă, adică de plugăria pe care vroia să o promoveze cât mai mult, în fața lipsei brațelor de muncă, din cauza micii densități a populației din localitate și împrejurimi, s'a gândit că nu e rău să pună bazele unor noi sate sau cătune pe latifundiul său pe care să le populeze cu țărani invitați să vină din tot Doljiul, în schimbul dărei gratuit a vetrelor de sat și a ofertei unor condițiuni de munci din cele mai avantajoase și mai umane. Din cei veniți ca și din localnici, nu s'a plâns nimeni de pe moșia Breasta de a fi fost exploatat de Ad-ția acestei moșii, căci fost'a mai presus de toate marele dispărut dintre noi cu adevărat un sentimental, un amator în ale agriculturii, un cultivator pasionat, pe care nu-l mâna pofta de câștig cu orice preț, și fără scrupul, adică pofta de îmbogățire prin sărăcirea țăranilor de pe moșie,

cât amorul ideal al îndeletnicirii de plugar, ce fatal te așează în mijlocul naturei, cea plină de farmec și poezie, cea dătătoare de mulțumire sufletească, de sănătoasă viață-fizică și spirituală, cea făuritoare de adevărate caractere. Fost'a el pentru țărani săi părintele lor adevărat, sau mai bine zis prietenul lor sincer, ajutător și îndrumătorul lor util în toate direcțiile vieții. Și cum s'ar fi putut comporta altfel, el care întrupa nu numai însușirile de distincțiune ale gentlemen-ului apusean și civilizat, dotat cu o educație sufletească de cea mai afinită generozitate, dar și pe acelea ale aristocratului pământean, scoborât din vechea familie boerească a Argetoienilor de la Mehedinți, pe care firea-i fără prihană îl dispunea irezistibil spre atașarea la pământul țării și moșiei sale, la care ținea cu tot focul nobilei sale inimi de adevărat om și de Român verde. Condus' a în viața privată ca acei seniori fonciari de demult ai Occidentului, reputați de cavaleri desinteresati, ori ca unii din Romanii de seamă din primii ani ai Republicei, cari părăsind oficiul public, atrași de pământul natal, alergau să se consacre culturei lui numai de plăcere și de dragul lui.

Absorbit de preocuparea muncii pământului, cu greu îi venea să se despartă de el, fie chiar numai temporar, când era chemat de țară ca s'o servească în clipele grele și pline de răspundere istorică, cum a fost acelea din timpul războiului balcanic, când guvernul de concentrare conservatoare prezidat de Titu Maiorescu, solicitându-i concursul în calitate de membru titular al Departamentului Războiului, a acceptat să-l conducă cu prestigiul necesar, reclamat de împrejurările istorice de atunci.

Agricultorii mari și mici din județul nostru, Sindicatul agricol din Craiova, ca și Camera de Agricultură din Doljiu, pe care o represintă, nu pot de cât să deplângă sincer și profund încetarea din viață a celui ce a fost eminentul militar, om politic și agricultor, de ale cărui rămășițe pământești ne vom despărți în clipa aceasta dureroasă, pe cari le mai vedem aci pentru ultima oră.

O singură mângâiere au plugarii doljeni ca și cele două instituțiuni aci amintite, pilda dată de el, ca unul din primii îndrumători și modernizator al agriculturii, va face ca amintirea sa să le rămână vecinică vie în sufletele lor spre a se inspira de la ea în eforturile ce vor avea să facă pentru dezvoltarea Agriculturii.

Odihnească-se în pace, cel ce n'a avut odihnă în viață fiind, aibă-l în grija sa cel Atot puternic, și fie-ei țărâna ușoară.